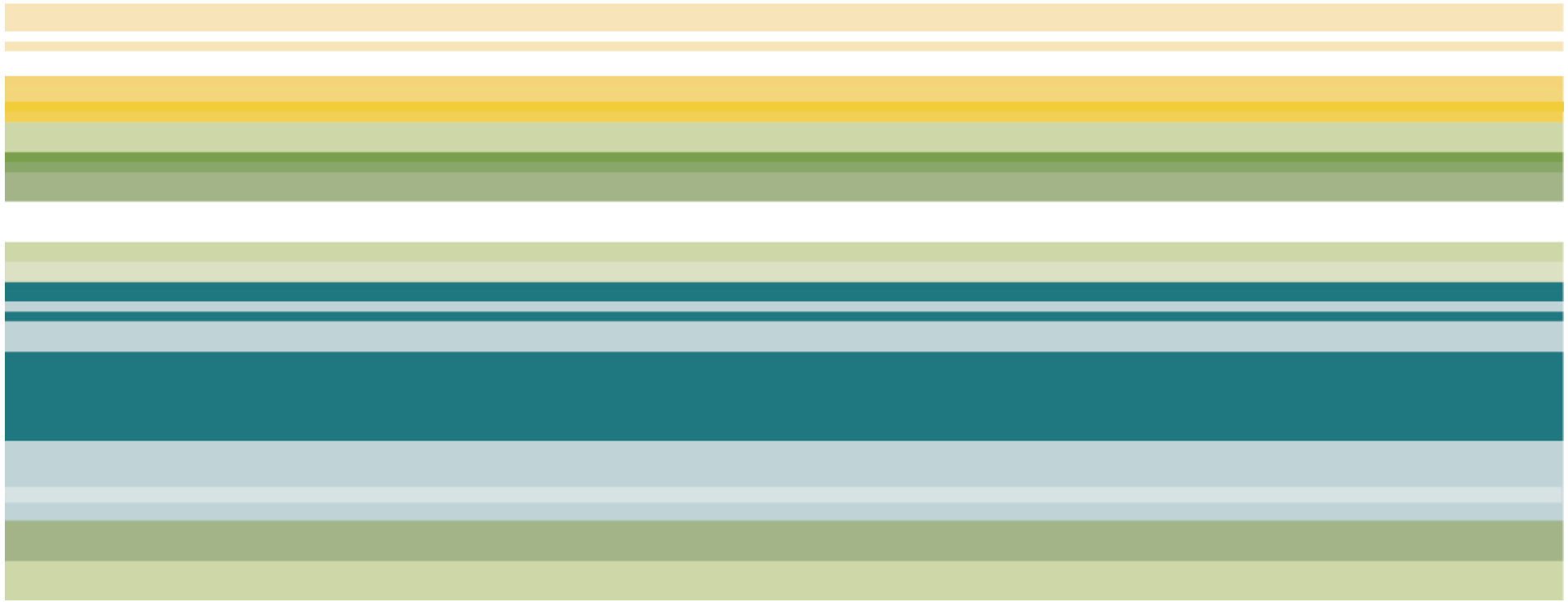

Merelliset öljypäästöt ja öljypäästömaksu

Ympäristörikostutinnan seminaari 29.11.2017
Rajavartioylitarkastaja, VT Silja Hallenberg

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

Rajavartiolaitoksen merellisiä tehtäviä

- Rajavartiolaitoksen strategia 2027 vahvistettiin marraskuussa 2017
 - Yhtenä päämääränä turvallisuus merialueella – kattaa myös merellisen ympäristön suojelun edistämisen.
- Laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa (HE 41/2017 vp)
 - ehdotetaan lisäyksiä tutkintatoimivaltaan merellisissä rikoksissa.
- Ympäristöonnettomuuksien operatiivista johtovastuuta merialueilla ollaan hallitusohjelman mukaisesti siirtämässä ympäristöministeriöltä sisäministeriön hallinnonalalle.
 - Säädosmuutokset ovat parhaillaan lausuntokierroksella.
 - Esityksen mukaan Rajavartiolaitos johtaisi jatkossa öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa merellä.

Rajavartiolaitoksen merellisiä tehtäviä

- Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomaisen sekä monialainen merellinen lainvalvontaviranomainen.
- Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluu myös merialueen ja vesiliikenteen valvonta sekä meriympäristövahinkojen torjunta.
 - alusöljypäästöjen havainnointi, valvonta ja öljyntorjunta- toimet
 - hallinnollisen öljypäästömaksun määrääminen
 - alusöljypäästöjen esitutkinta

Suomen merialueilla havaitut alusöljypäästöt

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

PÄÄSTÖVALVONNAN

TAVOITE:

- Laittoman toiminnan paljastaminen ja keskeyttäminen
- Torjuntatoimenpiteiden aloittaminen
- Hallinnollisen öljypäästömaksututkinnan ja esitutkinnan turvaaminen

- Öljypäästövalvontaa suoritetaan Rajavartiolaitoksen Dornier-lentokoneilla merialueilla lähes päivittäin.
 - Lentokoneet on varustettu yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa erityisesti öljypäästöjen valvontaan soveltuvilla laitteilla.
 - Partiot lennetään kattavasti Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä.
 - Itämeren suojelukomissio Helcom velvoittaa rantavaltioita säännölliseen merialueiden lentovalvontaan.
 - Lentovalvontaa sovitetaan yhteen sekä Ruotsin että Viron viranomaisten kanssa.

- Euroopan meriturvallisuusvirastolta (EMSA) saadaan lisäksi vuosittain noin 250 satelliittikuvaa Suomen merialueilta.
 - Mahdollisten päästöjen havainnot satelliittikuvista myös pimeällä ja pilvipeitteen läpi.
 - Kuvat ja niistä havaitut päästöepäilyt toimitetaan Suomen ympäristökeskukselle ja Rajavartiolaitokselle.
 - Kuvat tarkastetaan Länsi-Suomen merivartiostossa ja paikalle lähetetään valvontalaitteistolla varustettu ilma-alus tai muu yksikkö tarkastamaan havainto – onko kyse öljystä vai muusta aineesta.
- Ilmoituksia mahdollisista öljypäästöistä saadaan myös yksityisiltä tahoilta.

Öljypäästömaksujärjestelmän tausta

- Öljypäästömaksujärjestelmän säätämisen taustalla:
 - Itämeren suojelun tehostaminen merenkulun öljykuljetusten aiheuttamien riskien vähentämiseksi sekä laittomien tahallisten öljypäästöjen lopettaminen.
 - Nimenomaisena tarkoituksena on ollut puuttua Suomen rannikkovesillä kauttakulussa olevien ulkomaisten alusten päästöihin.
 - Käytännön vaikeudet saattaa laittomien öljypäästöjen aiheuttajia rikosoikeudelliseen vastuuseen.
- Alusöljypäästöillä on erityisen haitallinen vaikutus Itämereen
 - Itämeri on Marpol 73/78 -sopimusjärjestelyissä kansainvälisesti hyväksytyllä tavalla määritelty erittäin haavoittuvaksi merialueeksi (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA), jolla kansainvälisesti hyväksytty öljypäästökielto.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

ÖLJYPÄÄSTÖMAKSUJÄRJESTELMÄN SÄÄDÖSPOHJA

- Merenkulun ympäristönsuojelulaki (1672/2009), 3 luku
 - Alun perin öljypäästömaksusta säädettiin alusjätelaissa eli laissa aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä (1163/2005) 2 a luvussa 1.4.2006 lukien.
 - Säännökset siirrettiin lähes muuttumattomana uuteen merenkulun ympäristönsuojelulakiin 1.1.2010 lukien.
- Laki sakon täytäntöönpanosta, 1 § 2 momentti (672/2002)

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Sanktioluontoinen hallinnollinen seuraamus
- Rikosoikeudellista järjestelmää yksinkertaisempi ja tehokkaampi, mutta oikeusturvatakeet huomioiva menettely
 - Täydentää rikosoikeudellista järjestelmää ja sovelletaan rinnakkain
 - Rikosoikeudellinen järjestelmä on ensisijainen suhteessa öljypäästömaksuun
 - maksua ei määrätä tai se tulee hakemuksesta poistaa, jos sama taho tuomitaan samasta öljypäästöstä rangaistukseen
 - yhtään maksua ei ole toistaiseksi poistettu
- Vastaavuus Ruotsin öljypäästömaksujärjestelmän kanssa

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Rajavartiolaitos on merenkulun ympäristönsuojelulain mukaan ainoa viranomainen, joka määrää laittomasta alusöljypäästöstä hallinnollisen öljypäästömaksun.
- Länsi-Suomen merivartiosto Turussa suorittaa hallinnollisen öljypäästötutkinnan
 - Suomenlahden merivartiosto ja Vartiolentolaivue tukevat Länsi-Suomen merivartiostoa
 - Maksupäätös tehdään Länsi-Suomen merivartiostossa
 - merivartioston komentaja tai apulaiskomentaja
 - merivartioston meritoimiston päällikkö
- Öljypäästömaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Öljypäästömaksu määrätään öljyn tai öljypitoisen seoksen päästökiellon rikkomisesta; sisäisillä aluevesillä, aluemerellä tai Suomen talousvyöhykkeellä
 - ellei päästö määrältään ja vaikutuksiltaan vähäinen
 - **kauttakulussa talousvyöhykkeellä olevalta ulkomaiselta alukselta edellytetään lisäksi, että päästöstä aiheutuu huomattavaa vahinkoa tai sen vaaraa**
- Päästön pitää olla peräisin alukselta
- Maksun määräämisessä ei lähtökohtaisesti tehdä eroa alusten välillä
 - koskee esimerkiksi niin rahti-, öljy- kuin huvialuksia
- Öljypäästömaksua koskevia säännöksiä ei sovelleta poliisin, tullin, puolustusvoimien eikä Rajavartiolaitoksen aluksiin.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Maksu määrätään aluksen omistajalle tai laivanisännälle, ensisijaisesti laivanisännälle, joka tosiasiallisesti operoi ja vaikuttaa aluksen käyttöön
 - maksuvelvollisen määrittely tapahtuu sen ajankohdan mukaan, kun kielletty öljypäästö tapahtui
 - maksua ei voida määrätä aluksen omistajalle, jos tämä osoittaa laivanisännän, joka on käyttänyt alusta omistajan asemesta
- Maksun suuruus määräytyy lain liitteenä olevan erillisen taulukon perusteella päästön määrän ja aluksen bruttovetoisuuden mukaan.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Maksun määrääminen ei edellytä sen selvittämistä, kuka päästön aluksella aiheutti, ja toimiko hän tahallaan tai huolimattomasti.
- Viranomaisen on kuitenkin hankittava objektiivista näyttöä siitä, että päästö on peräisin asianomaiselta alukselta (päästön alkuperä).
- Viranomaisen on muutenkin selvitettävä asiaa (mm. päästön vähäisyys, hätä- tai onnettomuustilanteen - poikkeusperusteen olemassa olo).
- Maksu voidaan jättää määräämättä tai alentaa kohtuussyistä
 - Näyttövelvollisuus maksun ilmeisestä kohtuuttomuudesta kuitenkin maksuvelvollisella (taloudelliset tai henkilökohtaiset seikat eivät käy perusteeksi).

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Päästön määrä lasketaan vakiintuneen kansainvälisen laskentataulukon mukaan (Oil Appearance Code)
 - Arvio päästön öljymäärästä perustuu ilma-aluksesta havaittuun päästön laajuuteen neliökilometreinä sekä öljylautan viisiportaisen väri-indikaattorin perusteella arvioituun määrään.
 - tuloksena öljylautan minimi ja maksimitilavuus
- Öljynäytteiden analysointi tehdään KRP:n Rikosteknisessä laboratoriossa
 - öljyn laatu
 - alus- ja merinäytteiden vertailu
 - antaa ohjeistusta näytteenottoa koskevaan prosessiin
- Asiantuntijalausuntoja öljypäästön ympäristövaikutuksista antaa Suomen ympäristökeskus.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Alus voidaan pysäyttää laissa säädetyin edellytyksin tarkastusta ja näytteiden ottoa varten sekä maksusaatavan turvaamiseksi
 - päätös aluksen pysäyttämisestä on voimassa enintään 14 päivää
 - päätös on voimassa muutoksenhausta huolimatta
 - aluksen matkan jatkamisen ehdoksi voidaan myös määrätä riittävän rahavakuuden asettaminen
 - jos vakuus on asetettu, pysäytysmääräys on peruutettava
- Ulkomaisen aluksen lippuvaltiolle on ilmoitettava pakkokeinoista ja mahdollisista matkan jatkumiselle asetetuista ehdoista.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Ennen maksun määrittämistä maksuvelvolliselle tulee lähtökohtaisesti antaa mahdollisuus antaa selityksensä asiassa.
- Öljypäästömaksua ei voida määrätä kun päästöä on kulunut kolme vuotta.
- Asetettu öljypäästömaksu on maksettava 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.
- Maksupäätöksen täytäntöönpanosta huolehtii oikeusrekisterikeskus sen jälkeen kun päätös on lainvoimainen.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

▪ ÖLJYPÄÄSTÖMAKSU (€) ALUKSEN BRUTTOVETOISUUDEN PERUSTEELLA

Öljypäästö litroissa	Aluksen bruttovetoisuus (GT)			
	<3 001 GT	3 001-15 000 GT	15 001-50 000 GT	>50 000 GT
vähemmän kuin 50	4 278 €	6 417 €	8 556 €	10 695 €
50-1 000	8 556 €	12 834 €	17 112 €	21 389 €
1 000	8 556 €	12 834 €	17 112 €	21 389 €
sekä jokaiselta alkavalta 1 000 litralta joka ylittää 1 000 litraa	684 €	1 027 €	1 369 €	1 711 €
26 000	25 667 €	38 501 €	51 335 €	64 168 €
sekä jokaiselta alkavalta 1 000 litralta joka ylittää 26 000 litraa	684 €	1 027 €	1 369 €	2 053 €
101 000	77 002 €	115 503 €	154 004 €	218 172 €
sekä jokaiselta alkavalta 1 000 litralta joka ylittää 101 000 litraa	171 €	257 €	342 €	513 €
>501 000	145 448 €	218 172 €	290 896 €	423 510 €
sekä jokaiselta alkavalta 1 000 litralta joka ylittää 501 000 litraa	86 €	128 €	171 €	257 €

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Maksuvelvollisella on oikeus hakea muutosta Rajavartiolaitoksen määräämään öljypäästömaksuun Helsingin käräjäoikeuden merioikeudesta 30 päivässä siitä, kun on saanut päätöksen tiedoksi.
- Öljypäästömaksujen valitustien osalta on perustellusti poikettu hallintovalitustiestä näiden maksujen luonteen ja niiden edellyttämän merellisen erityisasiantuntemuksen vuoksi.
- Perusteltua myös siksi, että maksua käsitellään samaa öljypäästöä koskevan rikosprosessin kanssa saman tuomioistuinlinjan piirissä.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Valitustie merioikeuden **maksupäätöstä** koskevaan ratkaisuun kulkee hovioikeudesta korkeimpaan oikeuteen
 - merioikeuden päätökseen aluksen pysäyttämistä ja vakuuden asettamista koskevassa asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla
- Rajavartiolaitokselle on 1.1.2010 lukien säädetty oikeus oikeuskäytännön yhtenäisyyden ylläpitämiseksi hakea muutosta merioikeuden ja hovioikeuden tekemään ratkaisuun, mikäli Rajavartiolaitoksen päätöstä on muutettu tai se kumotaan.

- Öljypäästömaksusäntely on ulotettu Ahvenanmaan maakuntalailla koskemaan myös Ahvenanmaan maakunnan aluetta vuoden 2010 alusta lukien.
 - Rajavartiolaitos huolehtii öljypäästömaksun määrittämiseen liittyvistä tehtävistä myös Ahvenanmaan maakunnan alueella sopimusasetuksensa nojalla.

- Öljypäästömaksujen poikkeava valitustie Ahvenanmaalla
 - Päätös öljypäästömaksun määräämisestä on katsottu kuuluvan maakunnan lainsäädäntövaltaan.
 - Itsehallintolain 25 §:n 2 momentin nojalla korkein hallinto-oikeus on toimivaltainen käsittelemään valituksen.
 - Valitustie pysyy samana, vaikka maakuntahallitukselle säädetyt hallintotehtävät on sopimusasetuksella siirretty Rajavartiolaitokselle.
 - Ahvenanmaan maakunnassa valtakunnan lainsäädäntö-valtaan kuuluvien säännösten soveltaminen (öljypäästömaksujen turvaamistoimet) => valitusinstanssi on kuitenkin Helsingin käräjäoikeuden merioikeus.

Hallinnollinen öljypäästömaksu

- Rajavartiolaitos on 1.4.2006 alkaen tehnyt 63 kpl öljypäästömaksupäätöksiä
 - maksuja 50 kpl ja ei maksua 13 kpl
 - määrätyt maksut välillä 2 139 € - 22 588 €
 - litramäärät noin 10 l – 4 500 l
 - 13 maksusta on valitettu merioikeuteen
 - muutamasta tapauksesta myös edelleen hovioikeuteen
 - yksi tapaus vuodelta 2011 on käynyt läpi kaikki oikeusasteet ja on edelleen vireillä

Öljypäästömaksujärjestelmän toimivuus

- Kokemukset hallinnollista öljypäästömaksua koskevasta järjestelmästä ovat olleet erittäin positiivisia.
 - Alusöljypäästöjen määrät ovat vähentyneet
=> osaltaan seurausta alusöljypäästöjen valvonnan tehostumisesta ja toimivan hallinnollisen öljypäästömaksu-järjestelmän käyttöön otosta.
 - Öljypäästövalvonnan painopistealueilla talousvyöhykkeellä ja aluemerellä tapahtuneet kauppamerenkulun päästöt ovat viimevuosina pysyneet vähäisinä.
 - Valtaosa nykyisellään havaituista päästöistä ovat pieniä ja tapahtuvat sataman tai rannikon tuntumassa.
 - Taloudellinen tuntuvuus sääntelyn ennalta ehkäisevän vaikutuksen kannalta keskeisin seikka.

Öljypäästömaksujärjestelmän toimivuus

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

- Merenkulun ympäristönsuojelulaissa olevat öljypäästömaksu-taulukon mukaiset maksut ovat edelleen samat kuin maksusäätelyn voimaan tullessa vuonna 2006.
 - Hallinnollisen öljypäästömaksujärjestelmän maksutaulukon mukaisia euromääräisiä öljypäästömaksuja tulisi tarkastella erityisesti öljypäästömaksujärjestelmän ennalta ehkäisevän vaikutuksen näkökulmasta.
 - Myös kansainvälinen vertailu eri maiden maksujen osalta olisi tarkoituksenmukaista tehdä tässä yhteydessä.

Öljypäästömaksujärjestelmän toimivuus

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

- Merenkulun ympäristönsuojelulaissa säädetyt pakkokeinot tutkinnan ja maksusaatavien varmistamiseksi ovat osoittautuneet toimiviksi ja vaikutuksiltaan tehokkaiksi.
- Haasteelliseksi on kuitenkin osoittautunut vilkasliikenteisen alumeren ja talousvyöhykkeen öljypäästöjen aiheuttajien osoittaminen ja riittävän näytön saaminen hallinnollisen öljypäästömaksun määrittämiseksi.
 - Parhaimmassa tapauksessa öljypäästön aiheuttaja jää verekseltään kiinni, jolloin öljypäästöt saadaan tehokkaasti todennettua sekä saatettua päästön aiheuttaja hallinnollisen öljypäästömaksusääntelyn piiriin.

Öljypäästömaksujärjestelmän toimivuus

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

- Haasteena öljypäästömaksujen valitustien erilaisuus Ahvenanmaalla.
 - Valitustien eriytyminen saman öljypäästön osalta:
 - Öljypäästömaksun osalta => RVL:n päätöksestä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen
 - Ahvenanmaalla turvaamistoimien osalta => Helsingin käräjäoikeuden merioikeuteen
 - Öljypäästöä koskeva rikosprosessi => Ahvenanmaan käräjäoikeus
- Valitusteiden yhtenäistäminen olisi tarkoituksenmukaista.
- Tähän mennessä valitustietä ei ole päästy vielä testaamaan.

Ympäristörikosten tutkinta Rajavartiolaitoksessa

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

- Säädösperustana rajavartiolaitain (578/2005) 42 § ja 43 §
- **42 §** Rajavartiolaitos toimittaa esitutinnan muun muassa:
 - Kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että on tehty rikos, joka koskee rajavartiolaitoksen valvottavaksi säädetyn säännöksen tai sen nojalla annetun määräyksen noudattamatta jättämistä.
 - Rajavartiolaitos valvoo muun muassa metsästyslain, kalastuslain, ympäristönsuojelulain, luonnonsuojelulain ja merenkulun ympäristönsuojelulain noudattamista.
- **43 §** Rajavartiolaitos voi myös:
 - toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä suorittaa esitutinnan, jos asia liittyy rajavartiolaitoksen aloittamaan esitutkintaan ja syyte voitaisiin käsitellä tuomioistuimessa yhdessä rajavartiolaitoksen tutkittavana olevan rikoksen kanssa.

Alusöljypäästöjen esitutkinta

- Toimivaltaiset esitutkintaviranomaiset ovat poliisi ja Rajavartiolaitos
- Rajavartiolaitoksen ja Poliisihallituksen välisellä yhteisymmärrysmuistiolla alusöljypäästöjen esitutkintavastuut aluevesillä ja Suomen talousvyöhykkeellä siirrettiin poliisilta Rajavartiolaitokselle vuoden 2011 alusta lukien.
 - Poliisi suorittaa edelleen alusöljypäästöjen esitutkinnan sisävesialueilla sekä myös niissä tapauksissa, joissa esitutkintatoimenpiteiden laatu tai laajuus sitä edellyttää tai poliisi vaatii esitutkintaa siirrettäväksi itselleen.
 - Yksi laajempi kokonaisuus on RVL:n aloitteesta siirretty poliisin tutkittavaksi.

Alusöljypäästöjen esitutkinta

- Rajavartiolaitoksessa alusöljypäästöjen esitutkinta, kuten myös öljypäästömaksua koskeva hallinnollinen tutkinta, on keskitetty Länsi-Suomen merivartiostoon.
 - Esitutkintaa suorittavat aihealueeseen erikoistuneet tutkinnanjohtaja ja tutkija.
 - Suomenlahden merivartiosto ja Vartiolentolaivue tukevat Länsi-Suomen merivartiostoa myös alusöljypäästöjen esitutkintaan liittyvissä toimenpiteissä.
 - Poliisi pidetään tietoisena tutkinnoista ja merellisen ympäristörikostorjunnan piirissä yhteistyö on tiivistä.
 - Vuonna 2017/11 mennessä avattu 4 esitutkintaa alusöljypäästöistä.

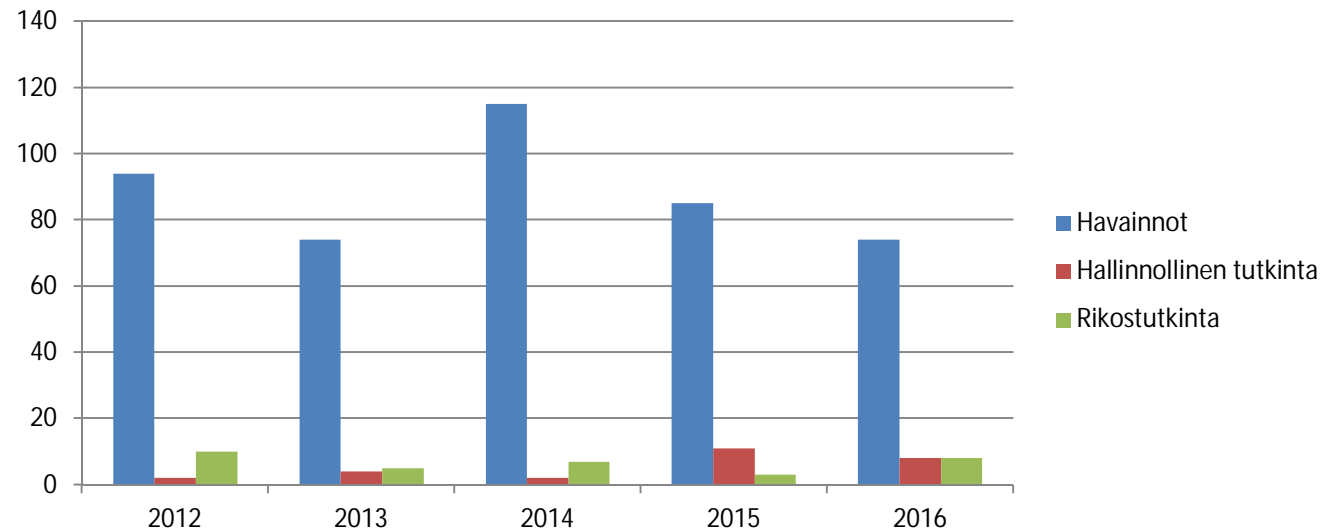
Alusöljypäästöjen esitutkinta

- Esitutkinnassa tulee aina selvittää myös mahdolliset menettämisseuraamusten edellytykset mukaan lukien rikoksen tuottama taloudellinen hyöty.
 - Esimerkiksi onko mereen päästetty jäteöljyä siten, että toiminnalla syntyy laiton säästö, jonka peruste on ympäristörikoksessa?
 - Mahdollinen säästö on selvitettävä ja laskettava sekä menettäminen turvattava.
 - Ennallistamis- ja puhdistamiskustannukset selvitettävä - voinevat vähentää rikoshyötyä.
 - Syyttäjän kanssa tehtävä esitutkintayhteistyö korostuu menettämisseuraamusten tutkinnassa.

Tutkintojen määrät ja öljypäästöhavainnot 2012-2016

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

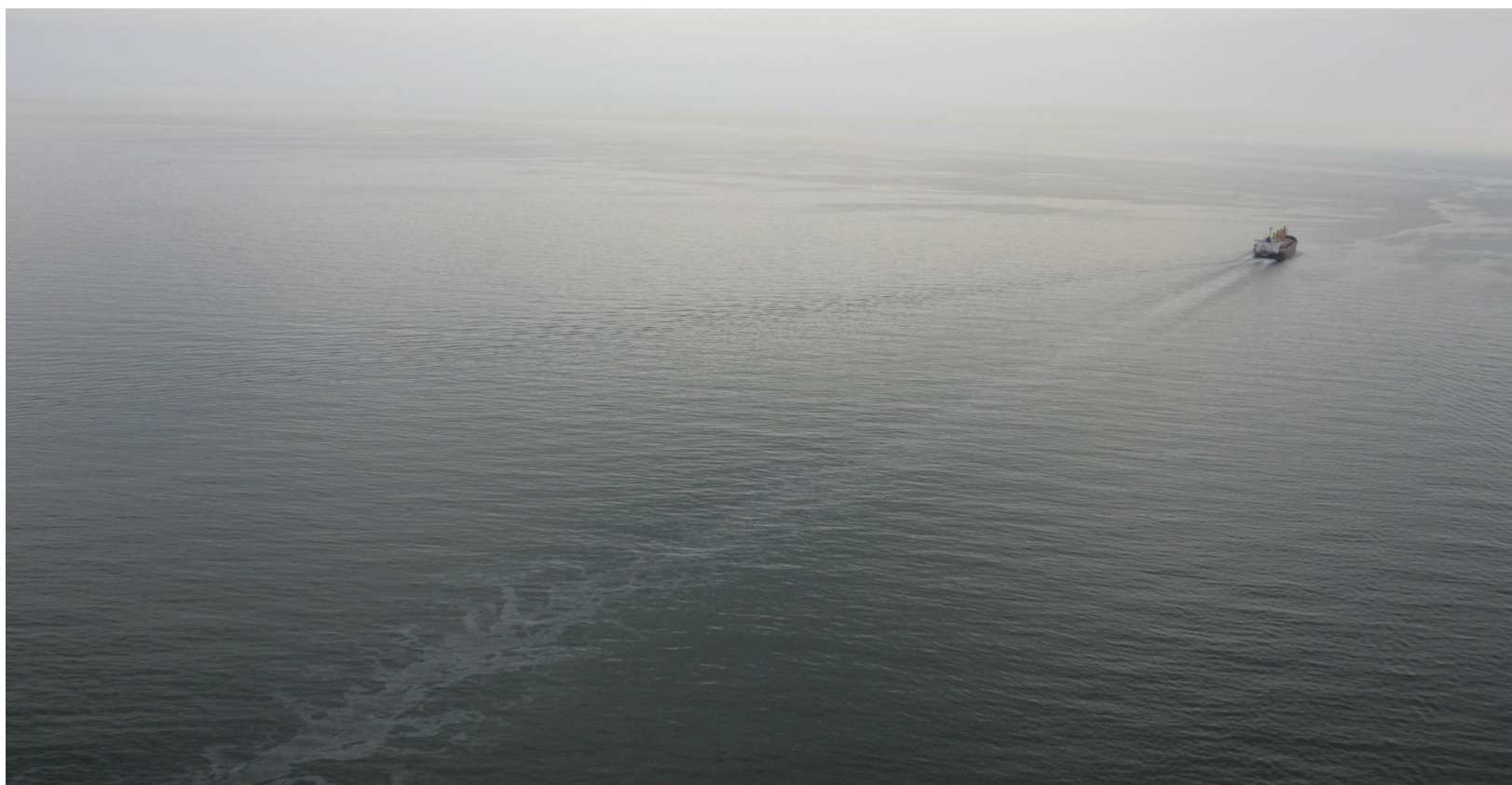

	2012	2013	2014	2015	2016
Havainnot	94	74	115	85	74
Hallinnollinen tutkinta	2	4	2	11	9
Rikostutkinta	10	5	7	3	8

Tapaus BQ

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

Tapaus BQ

- Heinäkuussa 2011 Panaman lipun alla purjehtivan ja kauttakulussa olevan rahtialuksen öljypäästö mereen Inkoon eteläpuolella Suomen talousvyöhykkeellä.
- Rajavartiolaitoksen ilma-alus havaitsi. Päästö dokumentoitu RVL ilma-aluksesta valokuvoin sekä videotallenteelle ja öljynäytteet otettiin merestä.
- Päästön pituus oli 37 kilometriä ja sen leveys oli vähintään 10 metriä. Ilma-aluksen miehistö arvioi päästön määräksi kansainvälisesti vakiintuneen laskentatavan mukaan 0,898–9,050 kuutiota eli noin 900–9000 litraa.
- Päästö loppui Rajavartiolaitoksen ilma-aluksen oltua yhteydessä alukseen ja alus jatkoi matkaansa Pietariin.

Tapaus BQ

- Liikenteen turvallisuusvirasto teki Venäjän toimivaltaiselle viranomaiselle alusta koskevan Port State Control pyynnön => Venäjän viranomaiset ottivat aluksesta öljyn vertailunäytteet.
- Keskusrikospoliisin rikostekninen laboratorio vahvisti, että merinäytteistä on todettu mineraalipohjaista öljyä.
- Suomen ympäristökeskukselta saatiin alustava lausunto öljypäästön ympäristövaikutuksista.
- Rajavartiolaitoksella oli selviä objektiivisia todisteita päästön laadusta, laajuudesta sekä sen ympäristövaikutuksista ja alus pysäytettiin Hangon eteläpuolella sen takaisintulomatalla.
 - Matkan jatkamisen ehdoksi asetettiin 17 112 euron vakuusmaksu.

Tapaus BQ

- Aluksen puolelta asetettiin vakuus öljypäästömaksusaatavan turvaamiseksi, jolloin aluksen pysäyttämistä koskeva päätös peruutettiin ja alus pääsi jatkamaan matkaansa.
- Hallinnollisen tutkinnan jälkeen syyskuussa 2011 määrättiin aluksen omistajalle 17 112 euron suuruinen öljypäästömaksun.
- Asiassa aloitettu esitutkinta lopetettiin lokakuussa 2011 syyttäjän määräyksellä kustannussyistä esitutkintalain (449/1987) 4 § 4 momentin nojalla.

Tapaus BQ merioikeus

- Aluksen omistaja sekä sen laivanisäntä valittivat Helsingin käräjäoikeuden merioikeuteen aluksen pysäyttämistä ja vakuuden asettamista koskevista turvaamistoimenpiteistä sekä alukselle määrätystä öljypäästömaksusta.
- Ensimmäistä kertaa tuomioistuimen arvioitavaksi Rajavartiolaitoksen suorittamat turvaamistoimenpiteet sekä öljypäästömaksun korotetun kynnyksen (huomattavuus-kriteeri) soveltaminen talousvyöhykkeellä kauttakulussa olevaan ulkomaisen aluksen öljypäästöön.
- Tammikuussa 2012 antamallaan tuomiolla merioikeus hylkäsi valittajan valitukset sekä turvaamistoimiasian että öljypäästömaksun osalta.

Tapaus BQ hovioikeus (I)

- Aluksen omistaja valitti merioikeuden tuomiosta Helsingin hovioikeuteen.
- Riidanalaista hovioikeusvaiheessa enää:
- oliko öljypäästöstä aiheutunut huomattavaa vahinkoa tai sen vaaraa Suomen rantaviivalle tai siihen liittyville eduille taikka Suomen aluemereren tai talousvyöhykkeen luonnonvaroille ja siten
 - => oliko Suomen viranomaisilla ollut toimivaltaa kohdistaa oikeudellisia toimenpiteitä kauttakulussa olleeseen ulkomaiseen alukseen öljypäästön johdosta.
- Valituksessa esitettiin uusi väite, jonka mukaan Rajavartiolaitos olisi määrännyt öljypäästömaksun väärälle oikeushenkilölle.

Tapaus BQ hovioikeus (I)

- Hovioikeuden tammikuussa 2013 kirjallisessa menettelyssä antama ratkaisu:
 - Öljypäästömaksu katsottiin määrätyksi väärälle taholle ja valittaja vapautettiin öljypäästömaksusta.
 - Oikeudenkäyntikulut määrättiin valtion maksettavaksi.
 - Hovioikeus ei oikeaa vastuutahoa koskevassa kysymyksessä omaksumansa kannan vuoksi lausunut lainkaan öljypäästömaksun perusteista.
 - Hovioikeuden tuomio ei ollut yksimielinen. Erimieltä ollut hovioikeudenneuvos olisi hylännyt sekä valituksen että oikeudenkäyntikulut perusteettomina.

Tapaus BQ korkein oikeus (I)

- Korkein oikeus myönsi tammikuussa 2014 Rajavartiolaitokselle valitusluvan asiassa
 - KKO määräsi, ettei hovioikeuden päätöstä oikeudenkäyntikuluja koskevin osin panna toistaiseksi täytäntöön.
- Korkeimman oikeuden päätös kesäkuussa 2014
 - hovioikeuden päätös kumottiin
 - Rajavartiolaitos on voinut määrätä öljypäästömaksun aluksen omistajalle
 - asia palautettiin käsiteltäväksi uudelleen Helsingin hovioikeuteen öljypäästömaksun perusteiden arviointia varten.

Tapaus BQ hovioikeus (II)

- Suullinen pääkäsittely lokakuussa 2014 Helsingin hovioikeudessa
- Päätös marraskuussa 2014, jossa hovioikeus hyväksyi merioikeuden johtopäätöksen siitä, että aluksen öljypäästö on aiheuttanut Suomen rantaviivalle, siihen liittyville eduille sekä Suomen aluemerен tai talousvyöhykkeen luonnonvaroilta huomattavaa vahinkoa tai ainakin sen vaaraa.
- Öljypäästön katsottiin rikkoneen sekä MARPOL 73/78 -sopimusjärjestelyn että kansallisen merenkulun ympäristönsuojelulain määräyksiä.
- Hovioikeuden ratkaisu oli yksimielinen.

Tapaus BQ korkein oikeus (II)

- Vuonna 2015 korkein oikeus myönsi valittajalle valitusluvan hovioikeuden viimeisimmästä päätöksestä.
- Korkein oikeus on lykännyt asian käsittelyä ja tehnyt Euroopan Unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa.
- Suullinen käsittely järjestetään 6.12.2017 Luxemburgissa.
- Saatuaan ennakkoratkaisun, korkein oikeus antaa asiassa tuomion.
 - => KKO lopullinen ratkaisu 2018?

Tapaus BQ Euroopan Unionin tuomioistuimessa

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisupyyntö 12.12.2016:

- Asia C-15/17, Bosphorus Queen Shipping
- Ennakkoratkaisupyyntöön kohde: YK:n merioikeusyleis-sopimuksen 220 artiklan 6 kappale ja Alusjäterikodirektiivin 2005/35/EY 7 artiklan 2 kohta
- Rantavaltion toimivalta – Huomattava vahinko tai sen vaara – Selvät objektiiviset todisteet – Öljypäästömaksu
- koskee YK:n merioikeusyleissopimuksessa ja alusjäterikodirektiivissä asetettuja edellytyksiä rantavaltion toimivallalle kohdistaa oikeudellisia toimenpiteitä ulkomaiseen alukseen talousvyöhykkeellään tapahtuneen laittoman öljypäästön johdosta.

Kiitokset mielenkiinnosta!

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

